

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/33, p. 49-65

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12698>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM –
Yrd. Doç. Dr. Davut SARITAŞ

This article was checked by iThenticate.

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN SOSYAL YETERLİLİKLERİNİN SINIF İÇERİSİNDEKİ SOSYOMETRİK STATÜLERİNE GÖRE İNCELENMESİ*

Ali Haydar AKPOLAT** - Mukaddes Sakallı DEMİROK*** - Serdal
SEVEN****

ÖZET

Bu araştırmada, normal eğitim ve öğretime devam eden, Bilim Sanat Merkezine (BİLSEM) kayıtlı, üstün yetenekli tanısı almış, ilköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencilerinin, sosyal yeterlilik düzeylerinin, sosyometrik statülerine göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, ilişkisel tarama modeli yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıf öğrencileri arasından üstün yetenekli tanısı almış 47 öğrenci ve üstün yetenekli öğrencilerin sınıfında eğitim ve öğretime devam eden 175 normal gelişim gösteren öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada Sosyometri Testi ve Okul Sosyal Davranış ölçeği (OSDÖ) kullanılmıştır. Sınıf öğretmenleri tarafından rasgele yöntemle tercih edilmiş 5 normal öğrenci ve üstün yetenekli tanısı almış öğrenciler hakkında görüş ve değerlendirme, bu ölçek yardımı ile belirlenmeye çalışılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem için t testi, tek yönlü varyans analizi, pearson momentler çarpım korelasyonunun analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, üstün yetenekli öğrencilerin, cinsiyet değişkeni ile sosyal yeterlilik puanı arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyometrik statü puanı; normal öğrencilerin sosyometrik statü puanından daha yüksek çıkmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal yeterlilik puanları ile sosyometrik statü puanı arasında zayıf pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal yeterlilik puanı normal gelişen öğrencilerin sosyal yeterlilik puanlarından daha yüksek çıkmıştır. Normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal yeterlilik puanları ile sosyometrik statü puanları arasında zayıf pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

* Bu çalışmanın bir bölümü 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresinde (ICE-UEBK 2017) sözlü bildiri olarak sunulmuştur

** Öğr. Gör. Muş Alparslan Üniversitesi, El-mek: hakpolat1@mynet.com

*** Yrd. Doç. Dr. Yakınoğlu Üniversitesi

**** Doç. Dr. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Anahtar Kelimeler: Sosyal Yeterlilik, Sosyal Beceri, Üstün Yetenekli

EXAMINATION OF GIFTED STUDENTS ACCORDING TO SOCIOMETRIC STATUS OF SOCIAL COMPETENCE

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the social competence levels of primary education 3th, 4th, 5th, 6th, 7th class students of normal education who have been determined as gifted and talented according to their social status and registered to Science and Art Center.

The research was conducted using the relational scan model method. In our study, the sample group consists of 47 students that were determined as gifted and talented among the 3rd, 4th, 5th, 6th and 7th grade students and 175 normal students who are educated in the same class with gifted and talented students by thier teachers. Sociometry Test and "School Social Behavior Scale (OSRS) were used in the study. School Social" Behavior Scale was developed by Keneth W. Merrell in 1993 and adapted to Turkish by Müge Yukay Yüksel in 2009. Sociometry test was applied to the class in which gifted students were enrolled in order to determine the social positions of gifted students in the class and their references. In order to determine the social competence levels of the students, the class teachers used School Social Behavior Scale (OSRS). Opinions and evaluations about 5 regular students and gifted students, who were chosen by random method by classroom teachers, were tried to be determined with the aid of this scale. In the analysis of the data, t test, one way analysis of variance, pearson moment correlation analysis were used for independent samples. Significance level was taken as 0.05.

According to the results of the research, In gifted children, sociometric status scores were higher than normal development students. A weak positive relationship was found between the social competence scores of the gifted students and the sociometric status score (preferred score). Social competence scores of gifted students were higher than normal development students. There was a weak positive relationship between social competence score and sociometric status (preferred score) scores of normal development students.

STRUCTURED ABSTRACT

1. Introduction

In order for the individual to adapt from the developmental direction to healthy and psycho-social orientation, positive relationships should be established in their social interactions (Helper, 1997). Children's communication with their peers and their relationship contribute to their psychological and emotional development and help them to acquire many social skills that children can not get at home and at school (Demir and Kaya, 2008; Şahin and Ömeroğlu, 2017).

Turkish Studies

Social skills are socially accepted learned behaviors (Gresham and Elliot, 1990), which enable an individual to better interact with his environment and to move away from unacceptable social behaviors that are not approved by the community. Social competence, on the other hand, is the recognition of certain social skills that enable interaction between individuals to be positively assessed by other individuals (Bacanlı, 1999). Children with a high level of social skills see social acceptance among their peers. Children with high social skills are loved by their peers. Their peers are happy to be with them (Thompson et al., 2002). Relationships of children with their peers seem to play an important role in peer acceptance. Children with positive communication skills have social acceptance among their peers (Erwin, 2000). One of the most commonly used methods of identifying and evaluating friendship relationships is sociometry. Sociometric; children are evaluating and rating each other (Akkan, 2012). The sociometric test is the determinant of the status status among peers in the class of children.

Sociometric status; to write the names of the children that the children most love and least love among their friends, and to calculate the scores that will eventually be revealed; popular, controversial, neglected, rejected and average status children (Akkan, 2012). Among the peers, the sociometric status of the children with high acceptance level is also high (Erwin, 2000). Lindsey (2002) research has shown that children's peer acceptance, sociometric status and social skills are linked to each other. A gifted child is children and young people with a high level of performance and a high level of success, according to their peers with equal status (Power, 2014). In the light of these explanations, it is aimed to determine the social competences and sociometric status of the gifted children in the city of Muş and to evaluate and examine the connection between these two cases.

2. Method

The classical sociometric status classification system proposed by Coie, Dodge, and Coppotelli (1982) was used to determine the sociometric status. "In the implementation of this system, students were asked to write their names with the three friends they most liked by giving a page with a directive. After completing the application, the frequency of selection of each student in each class was counted and these frequencies were taken as raw scores for each student selected (Oral and Yurtal, 2008). The most selected students are the group of students in the group center. These students are the most noticeable students in the group. The School Social Behavior Scales (OSSS) was developed by Keneth W. Merrell in 1993. The adaptation to Turkish, validity and reliability studies were done by Müge Yukay Yüksel (2009). Scale refers to observations of classroom teachers and grades of students in academic social settings. It was developed by Merrell (1993) in accordance with the five-point Likert model, allowing the correlation of OSD's "Social Qualification Scale" to be evaluated by primary school students, classroom teachers or other teachers in the school. Scores are scored as "never: 1, rarely: 2, interrater: 3, often: 4, always: 5".

The internal consistency of the OSD and the calculations for each of these subscales were made separately. The results were significant at

$p < .001$ level. The Cronbach α , Spearman Brown and Guttman Split-Half reliability coefficients obtained from the subscales ranged from $r = .98$ and $r = .91$. A high correlation was found at $p < .001$ between the data obtained from the applications made for the test reparameter test method. The correlation coefficient obtained from the subscales ranged from $r = .83$ to $r = 1.00$. One-way analysis of variance (ANOVA) was used to find meaningful differences between the groups in the analysis of the research's general objectives, t-test techniques in comparing independent groups and quantitative data, and correlation analysis to test the relationship between multiple variables or to measure the degree of the relationship.

The results were evaluated as a 95% confidence interval and a significance level of $p < 0.05$. The data collected in this study were analyzed with the SPSS 20 packet program.

3. Findings (Results)

It has been found that there is a significant difference between the social competence scores of gifted students and the normally developing students. It seems that gifted individuals are more social than their peers, and that communication skills are higher. There is a meaningful weak positive relationship between gifted students and normally developing students in favor of gifted talents between social competence scores and sociometric status scores. For gifted students, there is a meaningful weak positive relationship between social competence scores and sociometric status scores.

There is a meaningful weak positive relationship between social competence scores and sociometric status scores of normally developing students. When the sociometric status scores of normally developing students and gifted students were compared, scores of gifted students were found higher. The difference between the scores was statistically significant. In other words, gifted students are higher socio-metric status (preference among their peers) than students normally developing.

4. Conclusion and Discussion

Research findings show that gifted students with superior ability are more social and have a higher level of communication skills than students with normal development. In addition, social competence skills and sociometric status scores were higher than students with normal development. A lot of research is done to support this finding. According to these results, the pros of social skills training should be explained to the parents through school guidance service and teachers. Classroom teachers should make activities and activities that enhance social skills for gifted students and should be in constant communication with their children's families. They should take precautionary measures against negative behaviors by constantly observing their social behavior.

Keywords: Social Competence, Social Skill, Gifted

GİRİŞ

Bireyin gelişimsel yönden sağlıklı ve psiko-sosyal yönden uyum sağlayabilmesi için çevresiyle olan sosyal etkileşimlerinde olumlu ilişkiler kurabilmesi gerekir (Helper, 1997). Gelişimsel süreç içinde çocuklar sosyal ilişkilerde iki önemli formu yaşar. İlki dikey ilişkilerdir. Dikey ilişkiler, çocuğun kendisinden, daha yüksek statüde yer alan kişiler ile ebeveyn ve kardeşleri ile kurmuş olduğu ilişkilerdir. Yatay ilişkiler ise çocuklara sosyal güç ve sosyal konumda eşit ve benzer olan bireyler ile kurduğu ilişkilerdir. Yatay ilişki çocuğun akranları ile olan ilişkileridir (Hartup, 1989).

Okul çağı, arkadaşlıkların kurulduğu, arkadaşlık kavramının geliştiği ve önem kazandığı bir dönemdir. Bu dönemde, başlayan ve gelişen arkadaşlık ilişkileri bireyin gelecek yaşamını da etkiler. Çocuğun okul ortamında edineceği sosyal beceriye yönelik yaşam deneyimleri, yaşamının ileriki dönemlerinde bulunacağı sosyal ortamlardaki uyumunu kolaylaştırır (Oral, 2007).

Çocuğun daha çok sosyalleşebilmesi için arkadaşlık ilişkisi kurması, akranlarının bulunduğu gruplara girmesi gereklidir. Çocuklar akran gruplarında yer alarak toplumsallaşır. Grup içerisinde toplumsal kuralları daha iyi öğrenir. Çocuk grup içerisinde sorumluluk alma, arkadaşları ile işbirliği yapma ve hakkını savunmayı öğrenir (Başaran, 1994). Çocukların akranları ile olan iletişimi ve ilişkisi psikolojik, duygusal gelişimine katkı sağladığı gibi çocukların evde ve okulda elde edemeyeceği birçok sosyal beceriyi kazanmalarına yardımcı olur (Demir ve Kaya, 2008; Şahin ve Ömeroğlu, 2017).

Sosyal beceriler, bireyin çevresiyle daha iyi etkileşim kurması ve toplum tarafından onaylanmayan, kabul görmeyen sosyal davranışlardan uzaklaşmasını sağlayan, sosyal olarak kabul gören öğrenilmiş davranışlardır (Gresham ve Elliot, 1990). Sosyal yeterlilik ise kişiler arasında etkileşimin kurulmasını sağlayan belli başlı sosyal becerilerin, başka bireyler tarafından olumlu olarak değerlendirilmesidir (Bacanlı, 1999).

Çocukların başkaları ile arkadaşlık kurmasını kolaylaştıran en büyük etmen çocuğun sahip olduğu sosyal becerilerdir. Zayıf düzeydeki sosyal beceriler ile arkadaşlık kurmak zorlaşır. Buna göre arkadaşlık yapmanın en büyük koşulu yaşına uygun sosyal becerilere sahip olmaktır. Yüksek düzeyde sosyal becerilere sahip çocukların akranları arasında sosyal kabul görürler. Yüksek sosyal becerilere sahip çocuklar akranları tarafından sevilirler. Akranları onlarla birlikte olmaktan mutlu olurlar (Thompson ve ark, 2002).

Araştırma sonuçlarına göre, sosyal kabul düzeyi düşük olan veya reddedilen çocukların akranları arasında iletişim kuramamasının, yalnız kalmalarının en büyük nedeni yeterli sosyal becerilere sahip olmamaları olarak görülmektedir (Şad, 2007). Sosyal becerilerde eksiklik yaşayan çocuklarda akademik başarısızlık, suça eğilim gösterme, saldırganlık, psikolojik sorunlar gibi problemler görülmektedir. Reddedilen çocuklar geçinilmesi ve memnuniyeti zor olan bireylerdir. Bunlar akranları tarafından zayıf ve güçsüz olarak algılanırlar (Arnett, 2001). Akran ilişkileri, zayıf ve yetersiz olan çocuklar, yaşamlarının ileriki dönemlerinde akademik başarısızlık, şiddete eğilim gösterme, psikopatoloji ve suça eğilim gibi sosyal, psikolojik ve davranışsal ve alanlarda problem yaşama eğilimindedirler (Seven, 2006). Aynı zamanda yapılan araştırmalarda yetersiz akran ilişkilerinin ve sosyal beceri eksikliğinin, çocuklarda akademik başarısızlığa sebep olduğu görülmektedir (Çetin, Bilbay, Kaymak,2001; akt.: Oral, 2007).

Çocukların arkadaşları ile olan ilişkilerinin, akran kabulünde önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Olumlu iletişim becerisi kurabilen çocuklar akranları arasında sosyal kabul görürler (Erwin, 2000). Akranları arasında sosyal kabul durumu yüksek olan çocuklar olumlu ve saldırgan olmayan davranışlar sergileyen, akranlarına karşı destekleyici tavır ve tutumlar içerisinde olan

bireyler olarak görülmektedir. Bu çocukların sosyal becerilerinin gelişmiş olduğu görülmektedir. Bu nedenle akranları arasında popülerdirler. Diğer çocuklar onları görünce sevinir ve memnun olurlar. Akranlarının etkinliklerinde bulunmak isterler. Gruba uyum sağlarlar. Kurallara uyarlar. Akranları ile sağlıklı iletişim kurarlar (Şad, 2007).

Çocukların arkadaşlık ilişkilerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesinde en çok kullanılan yöntemlerden birisi sosyometridir. Sosyometri; çocukların birbirlerini değerlendirmesi ve puan vermesidir (Akkan, 2012). Sosyometrik test çocukların sınıflarında akranları arasındaki statü durumunun belirleyicisidir.

Sosyometrik statü; çocukların arkadaşları arasında en çok sevdiği ve en az sevdiği çocukların isimlerini yazması, tercih etmesi sonucu ortaya çıkacak olan puanların hesaplanarak; popüler, tartışmalı, ihmal edilen, reddedilen ve ortalama statüdeki çocuklar olmak üzere beş sosyometrik statüde toplanma durumudur (Akkan, 2012). Akranları arasında kabul düzeyi yüksek olan çocukların sosyometrik statülerinin de yüksek olduğu görülmektedir (Erwin, 2000).

İnanç, bilgin ve Atıcı'ya (2004) göre popüler çocuklar sosyal bireylerdir. Grup içerisinde enerjik ve hareketlidirler. Toplumsal yeterlilikleri yüksek düzeydedir. Sempatik, kabul edicidirler. Eğlenceli, hoş ve sevimlidirler. Öğretmenleri ve çevresindeki bireyler tarafından çekici olarak görülürler. Bilişsel ve iletişim becerileri yüksektir. Popülerlik, olumlu tutum ve davranışlar, yüksek sosyal yeterlilik ve akademik başarı ile ilişkilidir. Aslan (2008) araştırmasında da popüler çocukların akademik olarak başarılı oldukları gözlenmektedir. Akkan (2012), popüler olan çocukların sergiledikleri problem davranışlarının az sayıda olduğu görülmüştür.

Akranları arasında iletişim becerilerinde olumlu tutum ve davranış sergileyen çocukların daha az saldırgan davranışlarda buldukları, ayrıca bu çocukların akranları tarafından sosyal kabul düzeyinin akranlarına göre yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda bu çocukların akranlarına göre sosyometrik statü puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Erwin, 2000). Akranları arasında sosyal kabul düzeyi yüksek olan bu çocukların sosyal beceri düzeyi de yüksektir. Akranları arasında en çok tercih edilen, kabul gören çocukların, arkadaşlarının beraber oynama gibi sosyal aktivitelerde, öncelikli tercih sıralamasında oldukları görülmüştür.

Lindsey (2002) araştırmasında çocukların akran kabulü, sosyometrik statüleri ile sosyal becerilerinin birbirleri ile bağlantılı olduğu görülmüştür. Popüler bireyler yüksek sosyal becerilere sahip, sözel ifade edici dil becerileri gelişmiş, mantıklı bireylerdir. Problem çözme becerileri olumlu ve akıllıcadır. Akranları arasında liderlik özelliklerini taşırlar (Jackson ve Brocken, 1998). Popüler bireyler problem çözme becerileri gelişmiştir. Popüler olmayan bireyler ise herhangi bir problemle karşılaştıklarında sorumluluk almaktan kaçındıkları görülmektedir (Avcı, 2016).

Araştırmalara göre üstün yetenekli bireylerin gelişimsel özellikleri onları popüler ve sosyal becerileri gelişmiş bireyler olarak tanımaktadır. Üstün yetenekli bireylerin kendilerine yönelik algısına bakıldığında kendisini sempatik, başarılı, zeki, yakışıklı-güzel olarak belirttikleri görülmektedir (Oral ve Yurtal, 2008). Üstün yetenekli çocuk eşit şartlardaki akranlarına göre, üst düzeyde performans sergileyen ve yüksek düzeyde başarılı olan çocuklar ve gençlerdir (Güçin, 2014). Üstün zekâ, zihinsel becerileri ve zekâsı ile üstün performansla sahip ya da sahip olduğu özel yeteneği sayesinde yaratıcılık yönü güçlü olan, başlamış olduğu işi bitirinceye kadar devam eden çocuklardır (Yıldız, 2010). Renzulli klasik tanımlardan farklı olarak üstün yeteneklilik kavramına farklı eklemeler yaparak üstün yetenekli bireyi üçlü halka modeli ile açıklamıştır. Özellikle zihinsel olmayan öğelerde yer verilmesi gerektiğini açıklamıştır. Bu modele göre üstün yetenekliliği ortalamanın üstü genel kabiliyet, yaratıcılık ve motivasyonun ortak bileşeni olarak açıklamıştır (Meckstroth, Tolan ve Webb, 1999.) Meckstroth, Tolan ve Webb (2006) üstün yetenekli bireylerin özelliklerini şu şekilde sıralamışlardır. Uzun süreli dikkat becerisine sahip olma ve yoğun

konsantrasyon, her şeyi merak etme, ifade edici dil becerilerinin gelişmiş olması, geniş bir bilgi dağarcığına sahip olma, mizahi yeteneklerinin üst seviyede olması, geniş bir sözcük dağarcığı, farklı alanlara ilgi duyma isteği. Johnsen (2004) ise üstün yetenekli bireyler güçlü sezgi yeteneği ve empati kurabilme yeteneğine sahiptirler. Alan yazın incelendiğinde üstün zekâlı çocukların empati kurma becerilerinin son derece gelişmiş olduğu görülmektedir. Başkalarının duygu ve düşüncelerine son derece duyarlı oldukları, yaşıtlarına göre sosyal ve duygusal yönden ileri düzeyde olgunluk gösterdikleri görülmüştür (Şahin ve Ömeroğlu, 2015). Başkalarına karşı son derece merhametli ve yardımseverdirler.

Üstün yetenekli çocukların üst düzey akademik becerilere sahip olması, yüksek düzeyde bilişsel becerilere sahip olması, liderlik becerilerinin olması empati kurma becerisinin yüksek düzeyde olması bu çocukların hiç sorun yaşamayacağı anlamına gelmez. Bu üstün özellikler, bazen de üstün yetenekli çocuklar için dezavantajlı olabilir. Alan yazın incelendiğinde; üstün yetenekli çocukların bir işi mükemmel yapabilme isteği, ilgileri nedeniyle birden fazla akran grubuna ihtiyaç duymaları kendilerinden büyük çocuklarla arkadaşlık yapma isteği gibi özellikleri nedeni ile buldukları çevrede sıkıntı yaşamalarına, dışlanmalarına sebep olmaktadır (Akkan, 2012).

Üstün yetenekli çocukların birçoğu arkadaş bulmakta sıkıntı yaşamaktadır (Karakuş, 2010). Bu çocukların okula gitmede isteksizlik yaşaması, arkadaşları tarafından alay konusu olacağı düşünce ve korkusundan kaynaklanmaktadır. Arkadaş edinmek için özel eşyalarını başkası ile paylaşma isteğinin olması, şaka ve aşağılanmalara hedef olması, yetişkinlerle anlaşıp akranları ile iletişime geçmekte sıkıntı yaşıyor olması, bu bireylerin yardıma ihtiyacı olduğu sonucunu ortaya çıkarır (Martin ve Greenwood, 2000; Şahin ve Demiriz, 2014).

Üstün yetenekli çocuklardan bazıları arkadaşları tarafından kabul görmek için özel yeteneklerini ve farklı ilgilerini gizlemeye çalışarak onlar gibi görünme çabası içine girer. Amaçları yalnız kalmanın önüne geçmeye çalışmaktır. Bazıları ise arkadaş edinebilmek için bir çıkış yolu bulamamakta ve yalnız kalmaktadır. Mükemmeliyetçilik, çokbilmişlik, gibi bazı özellikleri nedeni ile akranları tarafından dışlandıkları ve yalnız kaldıkları görülmektedir (Akkan, 2012). Üstün zekâlı çocukların akranları ile ilgi alanlarının farklı olması, içe dönük yapıları sebebiyle sınıf arkadaşları tarafından dışlanmalarına ve yalnız kalmalarına sebep olmaktadır. Aynı zamanda onların mükemmeliyetçi duyguları yüzünden akranları tarafından kibirli olarak algılanmalarına sebep olmaktadır (Hökelekli ve Gündüz, 2014).

Alanyazın incelendiğinde, üstün yetenekli öğrencilerin, sınıf içerisinde yüksek akademik başarısı, üst düzey sosyal yeterlilik becerileri nedeniyle sevilen, öğretmenleri tarafından sürekli takdir gören sürekli beraber olmak istenilen kişi, lider özelliği taşıyan bireyler olduklarına yönelik çalışmalar mevcuttur. Aynı zamanda istenmeyen yalnız problemlerli çocuklar olduklarına dair çalışmalarda bulunmaktadır. Bu çalışma ile Muş il merkezinde bulunan üstün yetenekli öğrencilerimizin kabul görme veya reddedilme durumları belirlenmeye çalışılacaktır. Bu araştırma ile üstün yetenekli çocukların akranları arasındaki sosyometrik statüsüne göre sosyal yeterlilik ilişkisi değerlendirilerek alanyazına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Bu açıklamalar doğrultusunda Muş il merkezinde bulunan üstün yetenekli çocukların sosyal yeterliliklerin ve sosyal statülerinin belirlenmesi ve bu iki olgu arasındaki bağlantının değerlendirilip incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1- İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıflarda eğitime devam eden, üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal yeterlilik puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2- İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıflarda eğitime devam eden, üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal yeterlilik puanları ve sosyometrik puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3- İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıflarda eğitime devam eden, üstün yetenekli öğrencilerin, sosyal yeterlilik puanı ile sosyometrik statü puanı arasında anlamlı ilişki var mıdır?

4- İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıflarda eğitime devam eden, normal gelişim gösteren öğrencilerin, sosyal yeterlilik puanı ile sosyometrik statü puanı arasında anlamlı ilişki var mıdır?

5- İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıflarda eğitime devam eden, normal gelişim gösteren öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilerin sosyometrik statü puanları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Grubu

Araştırma örnekleme 2 aşamada belirlenmiştir

1- **Üstün Yetenekli çocukların belirlenmesi:** 97 üstün yetenekli öğrenciden 47 ' si uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Balcı (2013) Uygun örnekleme yöntemi (Kazara Örnekleme) zaman ve paradan ekonomi karşılığında feda edilir. Zaman para ve işgücü kaybının önlenmesi amacıyla tercih edilir.

2- Normal gelişim gösteren çocukların belirlenmesi:

a) Belirlenen 47 üstün yetenekli öğrencinin sınıf arkadaşlarının sayısı okul müdürlüklerinden alınan sınıf öğrenci listesi ile tespit edilmiştir. Buna göre, bu sınıflarda 1122 öğrenci kayıtlıdır. Araştırma kapsamında bu öğrencilerden ulaşılabilen 940'ına sosyometri testi uygulanmıştır. Böylece bu sınıflardaki sosyometri puanları belirlenmiştir. Bu öğrenci sayısı evrenin yaklaşık % 50 sini oluşturmaktadır. Öğrenci seçimi amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Balcı (2013) amaçlı örnekleme; araştırmacı seçilecek kişileri kendisi belirler. Örneklem grubundakileri amacına uygun olarak seçer. Her önüne gelen örnekleme grubuna alınmaz.

b) Araştırma kapsamında sosyometri testi uygulanmış 940 öğrenciden her sınıftan küme rasgele (tesadüfi) örnekleme yöntemiyle belirlenen 5'er öğrenci için öğretmenler OSDÖ ölçeğini doldurmuşlardır.

Evrenin çok geniş olması evreni oluşturan birimlere ulaşılmasını zorlaştırabileceğinden küme rasgele örnekleme yöntemi daha pratik sağlıklı ve güvenlidir. Bu örnekleme yönteminde katılımcılar daha önceden var olan gruplardan seçilerek yapılır (Akarsu, 2015; Şahin, 2009). Böylece toplamda sosyometri testi uygulanmış normal gelişim gösteren 175 öğrenci için öğretmenler OSDÖ ölçeği doldurulmuştur.

Sonuç olarak araştırmamıza 47 üstün yetenekli öğrenci ve 175 normal gelişim gösteren öğrenci seçilmiştir.

Araştırmaya katılan 222 öğrencinin %84,8'i (85) normal gelişim gösteren (normal) kız öğrenci, %15,2'si (17) üstün yetenekli kız öğrencidir. %72,7'si (80) normal gelişim gösteren erkek öğrenci, %27,3'ü (30) üstün yetenekli erkek öğrencidir.

Veri Toplama Araçları

Sosyometri Testi:

Dökmen (1987) sosyometri; belli kriterler dikkate alındığında bireyin bir grup içerisinde sayısal olarak reddedilme ve kabul edilme durumunun belirlenmesi olarak tanımlamıştır. Oral (2007) ise sosyometrik statüyü, bireyin grup içindeki kabul ve red dağılımı olarak tanımlanmıştır.

Sosyometrik statünün belirlenmesinde Coie, Dodge, ve Coppotelli (1982) tarafından önerilen klasik sosyometrik statü sınıflama sistemi kullanılmıştır. “Bu sistemin uygulanmasında, öğrencilere bir yönergeyle birlikte bir sayfa verilerek, en çok sevdikleri üç arkadaşının ismini yazmaları istenmiştir. Uygulama tamamlandıktan sonra her sınıftaki her bir öğrencinin seçilme frekansları sayılmış ve bu frekanslar her bir öğrencinin seçilme ham puanları olarak alınmıştır (Oral ve Yurtal, 2008). Araştırmacı, literatür taraması sonucunda, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Rehberlik Araştırma Merkezlerince kullanılan sosyometri testi örnekleri ve alanyazın çalışmalarında (Aslan, 2008; Avcı, 2016; Dorak, 2016; MEB, 2016.) sosyometri form örnekleri incelenerek sosyometri formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmada kullanılan sosyometri testi 2 bölümden oluşur. Birinci bölümde öğrencilerin sınıfında beraber en çok ders çalışmayı isteyebileceği 3 arkadaşının ismi, testin ikinci bölümünde öğrenciden sınıfında sosyal etkinliklerde en çok beraber vakit geçirmek istediği arkadaşlarından ilk 3 ismi yazmaları istenir. Bireylerin sosyometrik puanları şu şekilde hesaplanır. Öncelikle teste katılan bireylerden gelen her bir pozitif atama (nomination) birinci tercih +3, ikinci tercih +2 ve üçüncü tercih +1 puan olarak sıralanır. 1.sırada tercih edilen öğrenci *3 ile çarpılır. 2. sırada tercih edilen öğrenci *2 ile çarpılır. 3. sırada tercih edilen öğrenci *1 ile çarpılır. En fazla seçilen öğrenciler grup merkezindeki öğrenci grubunu oluşturanlardır. Bu öğrenciler grupta en fazla dikkat çeken öğrencilerdir. Çizilen sosyograma göre en fazla seçilme puanı alan öğrenci ortaya gelerek derece derece merkezden uzaklaşan dairelerle her öğrencinin konumu tespit edilir. Ayrıca tercih derecelerinin değişik renkli kalemlerle çizilmesi gerekir.

Okul Sosyal Davranış Ölçeği (OSDÖ)

Okul Sosyal Davranış Ölçekleri (OSDÖ) 1993 yılında Keneth W. Merrell tarafından geliştirilmiştir. Türkçe 'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını Müge Yukay Yüksel (2009) yapmıştır. Ölçek sınıf öğretmenlerinin gözlemlerine ve öğrencilerin akademik sosyal ortamlardaki derecelendirmelerine yöneliktir. OSDÖ'nün “Sosyal yeterlilik Ölçeği'nin” korelasyonu ilköğretim çağındaki öğrencilerin, sınıf öğretmenleri veya okuldaki diğer öğretmenleri tarafından, teker teker değerlendirebilmelerine olanak sağlayacak şekilde beşli Likert modeline uygun olarak Merrell (1993) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeklerin puanlandırılması “hiçbir zaman: 1 puan, nadiren: 2 puan, arasıra: 3 puan, sıklıkla: 4 puan, her zaman: 5 puan” şeklinde yapılmaktadır.

Ölçeklerin ölçüt geçerliliği için yapılan çalışmalarda OSDÖ'nün Matson Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (MESSY) ile olan ilişkisine bakılmıştır. Her iki ölçek arasında $r=.21$ ve $.44$ arasında değişen ilişki tespit edilmiştir. OSDÖ'nün Olumsuz Sosyal Davranışlar alt ölçeği ile MESSY'nin alt ölçekleri arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

OSDÖ'nün sosyometri tekniği ile ilişkisine bakıldığında, iki ölçüm aracı arasında çıkan sonuçların birbiriyle ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. OSDÖ'nün iç tutarlılığı ve onların her bir alt ölçeği için hesaplamalar ayrı ayrı yapılmıştır. Çıkan sonuçlar $p<.001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Alt ölçeklerden elde edilen Cronbach α , Spearman Brown ve Guttman Split-Half güvenilirlik kat sayıları $r=.98$ ve $r=.91$ arasında değişmektedir. Test tekrar test yöntemi için yapılan uygulamalardan elde edilen veriler arasında $p<.001$ düzeyinde yüksek bir ilişki bulunmuştur. Alt

ölçeklerden elde edilen ilişki kat sayısı $r = .83$ ile $r = 1.00$ arasında değişmektedir. Bu sonuçlara göre OSDÖ'nün güçlü bir güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu formda öğrencinin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, anne-baba yaşı, eğitim durumu, anne-baba mesleği, ailenin sosyo-ekonomik durumu, kardeş sayısına ilişkin sorular yer almaktadır.

Veri Analizi

Araştırmanın genel amaçları doğrultusunda kullanılan analizlerde gruplar arasındaki anlamlı farklılıkları bulmak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA), bağımsız gruplar ve niceliksel verilerin karşılaştırılmasında t testi teknikleri ve birden fazla değişken arasındaki ilişkiyi test etmek veya ilişkinin dercesini ölçmek için Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Sonuçlar % 95 güven aralığında ve anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde olarak değerlendirilmiştir.

Uygulama

Araştırmada kullanılacak olan envanterlerin uygulanmasına geçmeden önce gerekli kurum ve kuruluşlardan izin alınmıştır. Araştırma toplamda 6 ilköğretim okulunda uygulanmıştır. İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıf öğretmenlerine OSDÖ ölçeği uygulanmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin bulunduğu sınıfta önceden belirlenmiş olan sosyometri testi uygulanmıştır. Toplanan veriler çözümlenmesi için bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya ilişkin bulgular şu başlıklar altında ele alınmıştır:

1. İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıflarda eğitime devam eden, üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal yeterlilik durumları.
2. İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıflarda eğitime devam eden, üstün yetenekli öğrencilerin, sosyometrik statü durumları.
3. İlköğretim 3.,4.,5.,6. ve 7. sınıflarda eğitime devam eden, normal gelişim gösteren öğrencilerin, sosyal yeterlilikleri ile sosyometrik statü puanları arasındaki ilişki.

Tablo 1. Üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal yeterlilik toplam puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Sosyal yeterlilik puanı	N	X	Ss.	t	df.	P*
Normal	175	132,891	19,26	-4,376	220	,000
Üstün Yetenekli	47	146,255	15,77			

P* < .05

Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal yeterlilik düzeyi ($X=146,255$, $Ss=15,77$) normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal yeterlilik düzeyinden ($X=132,891$, $Ss.=19,26$) daha yüksek olduğu

bulunmuştur. Puanlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t(220) = -4,376$, $p < .05$). Bu istatistiksel sonuçlar üstün yetenekli öğrencilerin sosyal yeterlilik puanı normal gelişim gösteren öğrencilerin puanından yüksektir.

Tablo 2. Normal gelişim gösteren öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilerin sosyal yeterlilik toplam puanları ve sosyometrik statü puanlarına ilişkin Korelasyon analizi sonuçları

	N	Sosyometrik puanlar	P*
Sosyal Yeterlilik	222	,264	000

Üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal yeterlilik puanları ile sosyometrik statü puanları arasında zayıf pozitif yönlü bir ilişki vardır ($r = .264$; $N = 222$; $p < .05$).

Tablo 3. Üstün yetenekli çocukların sosyal yeterlilik puanı ile sosyometrik statü puanı arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirleyebilmek için yapılmış olan Korelasyon Analiz Sonucu

	N	Sosyometrik statü puanı	P
Sosyal yeterlilik	47	,382	,008

Üstün yetenekli çocukların sosyal yeterlilik puanı ile sosyometrik statü puanına ilişkin korelasyon analizi sonucu tablodaki gibidir. Üstün yetenekli öğrencilerin, Sosyal yeterlilik puanları ile sosyometrik statü puanı arasında anlamlı zayıf pozitif yönlü bir ilişki ($r = .382$; $N = 47$; $p < .05$), vardır.

Tablo 4. Normal gelişim gösteren çocukların sosyal yeterlilik puanı ile sosyometrik statü puanı arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını belirleyebilmek için yapılmış olan Korelasyon Analiz Sonucu

	N	Sosyometrik statü puanı	P
Sosyal yeterlilik	175	,190	,012

Normal gelişim gösteren çocukların sosyal yeterlilik puanı ile sosyometrik statü puanına ilişkin korelasyon analizi sonucu tablodaki gibidir. Normal gelişim gösteren öğrencilerin, sosyal yeterlilik puanları ile sosyometrik statü puanı arasında anlamlı zayıf pozitif yönlü bir ilişki ($r = .190$; $N = 175$; $p < .05$) bulunmuştur.

Tablo 5. Normal ve üstün yetenekli öğrencilerin sosyometrik statü puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Sosyometrik statü Puanı	N	X	Ss.	t	df.	P*
Normal	175	1,63	,729	-6,747	220	,000
Üstün Yetenekli	47	2,45	,746			

P* < .05

Normal ve üstün yetenekli öğrencilerin sosyometrik statü puanlarına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 5’de gösterildiği gibidir. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyometrik statü puanı (X: 2,45, Ss.: 0,746) normal öğrencilerin sosyometrik statü puanından (X: 1,63, Ss.: 0,729) daha yüksek bulunmuştur. Puanlar arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (t(220): -6,747, p<.05). Yani üstün yetenekli öğrenciler normal öğrencilere göre sosyometrik statüsü (akranları arsında tercih edilme durumu) daha yüksektir.

TARTIŞMA VE SONUÇ-ÖNERİLER

Üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal yeterlilik puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Üstün yetenekli bireyler akranlarına göre daha sosyal oldukları, iletişim kurma becerisinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan birçok araştırma bu bulguyu destekler niteliktedir.

Amabile, (1983) araştırmasında üstün yetenekli bireylerin akranlarına göre empati kurma yeteneklerinin daha gelişmiş olduğu, akranları içerisinde otoriter kişilik yapısına sahip olduğu görülmüştür. Arkadaşları ve çevresi ile sosyal iletişim becerileri gelişmiştir. Verilen sorumluluğu alabilecek ve sorumluluğun bilincinde olan bireylerdir. İfade edici dil becerileri çok gelişmiştir. Zeki çocuklardır. Espri kabiliyetleri ve mizahi yetenekleri çok iyidir (Yıldırım, 2012). Chen ve ark. (2008) araştırmasında başarısı yüksek olan gruplarda akademik başarı ve sosyal yeterlilik arasındaki ilişkisinde olumlu yönde etkilendiği, akademik başarının düşük olduğu gruplarda problem davranışların arttığı görülmektedir. Chen, Rubin ve Li (1997) araştırmalarında sosyal yeterliliğin ve akademik başarının birbiri ile anlamlı düzeyde ilişkisi olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları çalışmamızı destekler niteliktedir.

Üstün yetenekli bireyler ile ilgili yapılmış bazı araştırmalarda da farklı sonuçlar elde edilmiştir. Üstün yetenekli çocuklar akranlarının sosyal fikirlerine çok fazla duyarlılık göstermedikleri, buldukları çevreye sosyal olarak çok az uyum sağladıkları akranları arasında sosyal olarak çok fazla izole oldukları ve yaşlılarının sosyal fikirlerine daha az duyarlılık gösterdikleri, düşünülmektedir (Yun, K. Chung, D. Jang, B. Kim, JH. Jeong, J. 2011, akt.: Yıldırım, 2012.)

Üstün yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin, sosyal yeterlilik puanları ile sosyometrik statü puanı arasında üstün yetenekliler lehine anlamlı zayıf pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Uzun (2004) üstün yetenekli öğrenciler akranlarına göre akademik başarı, özgüven, iletişim becerisi, liderlik becerileri ve problem çözme becerileri gibi alanlarda daha üst seviyededirler. Bu beceriler üstün yetenekli çocukların akranları arasındaki sosyometrik statüsünü de olumlu yönde etkilemektedir. Silverman (1993) üstün yetenekli çocuklar sosyal yeterlilik becerileri gelişmiş, empati kurabilen, başkalarının fikirlerine ve düşüncelerine saygı duyan toplumsal ve sosyal konulara karşı duyarlı olan toplumsal sorunları ve tutarsızlıkları herkesten önce görebilen yaratıcılık

becerilerinde akranlarına göre daha yetenekli olan bireylerdir. Kim, Cho ve Jin (2005) üstün zekâlı çocukları normal gelişim gösteren arkadaşlarından farklı kılan altı liderlik açıklamıştır. Bu özellikler vizyon, iletişim becerileri, çatışma çözme becerileri, geleceğe yönelik düşünme, başkalarının ihtiyaçlarına hassasiyet ve toplumsal sorumluluktan oluşmaktadır.

Üstün yetenekli öğrencilerin, sosyal yeterlilik puanları ile sosyometrik statü puanı arasında anlamlı zayıf pozitif yönlü bir ilişki vardır. Üstün yetenekli bireyler sosyal oldukları kadar da popülerdirler. Popülerlik sosyal olmayı gerektirir. İnanç, bilgin ve Atıcı (2004)' e göre popüler çocuklar sosyal bireylerdir. Grup içerisinde enerjik ve hareketlidirler. Toplumsal yeterlilikleri yüksek düzeydedir. Sempatik, kabul edicidirler. Eğlenceli, hoş ve sevimlidirler. Öğretmenleri ve çevresindeki bireyler tarafından çekici olarak görülürler. Bilişsel ve iletişim becerileri yüksektir.

Steinberg (2003) göre popüler çocuk zeki, esprili ve arkadaşlık yapmayı seven bireylerdir. Austin ve Drapper (1984) araştırmasında akademik başarısı ortalamanın üstünde olan çocukların reddedilen çocuklara göre daha popüler oldukları görülmektedir (Oral, Yurtal,2008). Coie, Dodge ve Coppotelli (1982) yaptıkları çalışmada popüler grupta olan öğrencilerin işbirliğine yatkın, liderlik özelliklerini gösteren yardımsever bireyler oldukları görülmektedir (Aslan, 2008). Popüler bireyler yüksek sosyal becerilere sahip, sözel ifade dil becerileri gelişmiş, mantıklı bireylerdir. Problem çözme becerileri olumlu ve akıllıdır. Akranları arasında liderlik özelliklerini taşırlar (Jackson ve Brocken, 1998).

Normal gelişim gösteren öğrencilerin, sosyal yeterlilik puanları ile sosyometrik statü puanları arasında anlamlı zayıf pozitif yönlü bir ilişki vardır. Normal gelişim gösteren bireylerin sosyal yeterlilik puanlarını etkileyen değişkenler fiziksel çekicilik, zekâ, çocuğun yaşam şartları, ebeveynlerin eğitim seviyesi, olumlu çevresel koşullardır (Erten, 2012; Avcıoğlu, 2007; Oruç, 2008). Bu değişkenlerin aynı zamanda çocuğun sosyometrik statüsünü de etkileyeceği düşünülmektedir. Popüler çocuklar yüksek kavrayış gücü ve yüksek sosyal becerilere sahiptirler. Sosyal beceri çocuğun akranları arasında daha çok sevilmesini sağlar (Cohen, Grace ve Thomson. 2012, akt.: Demir, 2006).Popüler bireyler yüksek sosyal becerilere sahip, sözel ifade dil becerileri gelişmiş, mantıklı bireylerdir. Problem çözme becerileri olumlu ve akıllıdır. Akranları arasında liderlik özelliklerini taşırlar (Jackson ve Brocken, 1998).

Popüler bireyler problem çözme becerileri gelişmiştir. Popüler olmayan bireyler ise herhangi bir problemle karşılaştıklarında sorumluluk almaktan kaçındıkları görülmektedir (Avcı, 2016).Zettergen (2001) araştırma sonucuna göre popüler olmayan bireylerin akranlarına göre daha fazla okulda problem yaşadıkları tespit edilmiştir.

Normal ve üstün yetenekli öğrencilerin sosyometrik statü puanları normal öğrencilerin daha yüksek bulunmuştur. Puanlar arasında bulunan fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur Yani üstün yetenekli öğrenciler normal öğrencilere göre sosyometrik statüsü (akranları arsında tercih edilme durumu) daha yüksektir.

Peairs'a (2010) göre üstün zekâlı çocukların sosyometrik statü puanları, normal gelişim gösteren akranlarına göre daha yüksektir. Oğurlu (2012) çalışmasında üstün yetenekli öğrencilerin aldıkları liderlik puanları normal gelişim gösteren öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Uzun (2004) üstün yetenekli öğrenciler akranlarına göre akademik başarı, özgüven, iletişim becerisi, liderlik becerileri ve problem çözme becerileri gibi alanlarda daha üst seviyededirler. Bu beceriler üstün yetenekli çocukların akranları arasındaki sosyometrik statüsünü de olumlu yönde etkilemektedir. Oğurlu (2012) çalışmasında üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin aldıkları liderlik puanları normal gelişim gösteren öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Bu bulgular araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Bununla birlikte yapılmış bazı araştırmalarda da farklı sonuçlar elde edilmiştir.

Helt, CA. (2008) araştırmasında üst düzeyde akademik başarı sağlayan özellikler, bu çocukların akranları arasında ve sosyal ortamlarda yalnızlaşmasına ve dışlanmasına sebep olur. Wilhelm (2009) üstün zekâlı tanısı almış ama akademik yönden başarısız olan öğrencilerde dikkat eksikliği, sosyal ilişkilerde başarısızlık yaşama psikolojik olarak hassas ve kırılabilir bir kişiliğe sahip olmaları, mücadeleden kaçan, her şeyi kabullenen bir yapıya sahip olmaları gösterilebilecek özelliklerindedir.

ÖNERİLER

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin öğretmenlerine göre sosyal yeterliliklerin belirlenmesi, akranları içerisinde sosyal konumlarının bilinmesi ve bu iki değişkenin birbiri ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen verilere göre aileye, eğitimciler ve araştırmacılara şu önerilerde bulunabiliriz.

1- Ailelere sosyal beceri eğitiminin önemi okul rehberlik servisi ve öğretmenler aracılığı ile anlatılmalıdır.

2- Üstün yetenekli öğrencilerin genel özellikleri, ilgi alanları ve sorunları iyi tespit edilmeli ve bunlara uygun çözüm yolları bulunmalıdır.

3- Üstün yetenekli öğrencilerin ebeveynleri çocukları ile daha çok zaman geçirmeleri sağlanmalıdır. Değişik sosyal çevrelere girmeleri, hem aralarındaki güven ilişkilerinin gelişmesini sağlayacak hem de bu çocukların sosyal becerileri farklı çevrelerden öğrenme ve geliştirmesini sağlayacaktır.

4- Sınıf öğretmeni üstün yetenekli öğrenciler için sosyal becerilerini geliştirici etkinlik ve aktiviteler yapmalı, bu çocukların aileleri ile sürekli iletişim içerisinde olmalıdır. Bu çocukların sosyal davranışlarını sürekli gözlemleyerek, olumsuz davranışlara karşı önceden tedbir almalıdır.

5- Sınıf öğretmeni ve rehber öğretmen sosyometri tekniğini kullanarak sınıf içerisinde tercih edilmeyen öğrencileri tespit etmeli ve gerekli önlemleri almalıdır.

6- Öğretmenler önemli gördükleri sosyal becerileri program içerisinde vermelidir.

7. Okul çağında olan üstün yetenekli öğrencilere ve ebeveynlere sosyal becerileri geliştirmeye yönelik eğitsel çalışmalar, drama etkinlikleri, kurslar düzenlenmelidir.

8. Bu çalışma Türkiye'nin değişik illerinde de uygulanabilir. Bu çalışma ile üstün yetenekli öğrencilerin daha çok sosyalleşebilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve sosyalleşebilmeleri için çevrenin yardımı gereklidir

KAYNAKÇA

Akkan, H.(2012). Üstün Zekalı 6-8. Sınıf Öğrencilerinin İki Farklı Akademik Ortamdaki Sosyometrik Statülerine Göre Empatik Eğilimleri, Yaşam Doyumları ve Aile Yaşantıları Yüksek Lisans Tezi İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Programı.

Arnett, J. J. (2001). Adolescence and emerging adulthood a cultural approach: Pers and friends. Prentice Hall. New Jersey: USA.

- Ataman, A. (2003). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Avcıoğlu, H. (2007). Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi, Ankara. Kök Yayıncılık.
- Aslan, S. (2008). Farklı Sosyometrik Statüdeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bacanlı, H.(Ed.) (1999). Sosyal Beceri Eğitimi İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Baykoç-Dönmez, N. (Edi.) (2014). Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim. Eğiten Kitap.s.363-368.Ankara.
- Chen, X., Rubin, K. H., & Li, B. (1995a). Depressed mood in Chinese children: Relations with school performance and family environment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63, 938-947.
- Clark, B. (2002). Growing up gifted. Developing the potential of children at home and at school. 5 th Ed. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.
- Coie, J. D., Dodge, K. A., & Coppotelli, H. (1982). Dimensions and types of social status: A five-year longitudinal study. *Developmental Psychology*, 18, 557-570.
- Council of Curriculum, Examination and Assessment (CCEA). Gifted and talented children in (and out of) the classroom, A Report for the Council of Curriculum, Examination and Assessment (CCEA), 2006.
- Demir, S. ve Kaya, A. (2008). Grup rehberliği programının ergenlerin sosyal kabul düzeyleri ve sosyometrik statülerine etkisi. *Elementary Education Online*, 7(1), 127-140, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Dökmen, Ü. (1987). Empati Kurma Becerisi ile Sosyometrik statü arasındaki ilişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20 (1-2): 183-188
- Dökmen, Üstün, (1995), **Sosyometri ve Psikodrama** İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erwin, P. (2000). Çocuklukta ve Ergenlikte Arkadaşlık. (Çev. Osman Akınhay). Bursa: Alfa/ Aktüel Kitabevleri.
- Erten, H. (2012). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri, Akran İlişkileri ve Okula Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İzlenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı.
- Gresham F. M. and Elliott S. N. (1990). *Social Skills Raiting System*, Mn. Circle Pines, Ags.
- Güçin, G. (2014). Türkiye'de Üstün Yetenekliler ve Üstün Zekâlılar Alanında Yapılmış Akademik Çalışmaların Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hartup, W.W. (1989). Social Relationship and Their Developmental Significance. *American Psychologist*,44).
- Helper, J.B.(1997). Social development of children: The role of peers. *Socail Work in Education*, 19(4)

- Helt, CA. (2008). The role of IQ and gender in the social-emotional functioning of adolescents. Unpublished dissertation. University of Northern Colorado
- Hökelekli, H., Gündüz, T. (2004). Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi. 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi (23 - 25 Eylül 2004). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Jackson, L.D. ve Brocken, B.A. (1998). Relationship between students' social status and global and domain specific self concepts. *Journal of school psychology*, 36(2), 233-246.
- Karakuş, F. (2010). Üstün yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1).
- Kurtulan, B. (2015). Erken Çocukluk Döneminde (4-7 Yaş) Bilişsel Beceriler İle Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Bilim Dalı.
- Lindsey, E. W. (2002). Preschool Children's Friendships and Peer Acceptance: Links to Social Competence. *Child Study Journal*, 32 (3), 145-156.
- Martin, M., & Greenwood, C. W. (2000). Çocuğunuzun Okulla İlgili Sorunlarını Çözebilirsiniz. Çev: Fatma Zengin Dağdır. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- MEB. (1991). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Raporu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB Özel Eğitimle İlgili Kanun ve Yönetmelikler
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. 07/07/2009 tarih ve 80 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı.
- Oğurlu, Ü., Yaman, Y. (2010). Üstün Zekâlı/Yetenekli Çocuklar ve İletişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 28 (Temmuz 2010/II), ss. 213-223
- Oral, V. (2007). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Arkadaşlarına İlişkin Düşüncelerinin Sosyometrik Statü Ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.
- Peairs, K.F. (2010). The Social World of Gifted Adolescents: Sociometric Status, Friendship and Social Network Centrality. Dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in the Department of Psychology and Neuroscience in the Graduate School of Duke University.
- Renzulli, J. S. (1986). *The Tree Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity*. Cambridge: University of Cambridge Press.
- Seven, S. (2006). 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri İle Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bölümü.
- Subaşı, G. (2009). Ergenlerde Sosyometrik Statü Gruplarına Göre Sosyal Kaygı Farklılıkları ve Akran İlişkileri. *Ege Eğitim Dergisi* 2009 (10) 1: 114-1361. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi,
- Şad, D, E. (2007). Akranları Tarafından Reddedilen ve Kabul Edilen İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Özsaygı, Sosyal Beceri, Davranış Problemleri ve Okul Başarılarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

- Şahin, H., Demiriz S., 2014. “Beş Altı Yaşında Çocuğu Olan Babaların, Babalık Rolünü Algılamaları İle Aile Katılım Çalışmalarını Gerçekleştirmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi (18),273-294
- Şahin, H., Ömeroğlu E., 2015. “Psikososyal Gelişim Temelli Eğitim Programının, Anasınıfına Devam Eden Çocukların Duygusal Zekalarına Etkisi” Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, ISSN 2148-2314, Ekim 2015, S 39-56
- Şahin, H., Ömeroğlu E., 2017. “Psikososyal Gelişim Temelli Eğitim Programının, Anasınıfına Devam Eden Çocukların Problem Çözme Becerilerine Etkisi” Kastamonu Eğitim Dergisi Ocak 2017 Cilt:25 No:1 Kastamonu Eğitim Dergisi 233-248.
- Thompson, M., Grace, C. O. ve Cohen, L. J. (2002). Çocuğunuzun arkadaşlık ilişkileri. (Çev. Ekin N. Boylu). Arkadaş Yay: Ankara.
- Uzun, M. (2004). Üstün veya Özel Yeteneklilik Nedir?. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi El Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Wilhelm, Ursula. “Underachiever – Wer nichts leistet, ist nicht begabt?” Sozialpsychologie Tirol Newsletter, 6, (2009)
- Yıldız, H. (2010). Üstün yeteneklilerin eğitiminde bir model olan bilim ve sanat merkezleri (BİLSEMLER) üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Gazi üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, F. (2012). Üstün Yetenekli Çocuklar ve Ailelerinde Duygusal ve Davranışsal Özellikler. Uzmanlık Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı.
- Yun, K. Chung, D. Jang, B. Kim, JH. Jeong, J. (2011). Mathematically gifted adolescents have deficiencies in social valuation and mentalization. Plos One, 6(4)
- Yurtal, F., Oral, V. (2008). İlköğretim 5. Sınıf Düzeyinde Arkadaşlığın Sosyometrik Statü ve Akademik Başarı Açısından İncelenmesi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, Sayı 2, s.281-294
- Yüksel, M. Y. (2009). Okul Sosyal Davranış Ölçeklerinin (OSDÖ) Türkçeye Uyarlanması, İstanbul. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi.